

ՀԻԻԱՆԴ ԽՆԱՄԵԼՈՒ ԱՐՈՒՆԱՏԸ

IV

Դ. — ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՅ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԱՐՏԱՅԱՅՏԻՉՆԵՐԸ

Ա. — ՁԵՐԻՒՄՍԻՃԱՆԸ

ՁԵՐՄԱՁԱԳ. — Հիւանդութեանց ամէնէն սովորական ախտանշիւրէն մէկը՝ քերմն է։ Հիւանդը զոգ մը կը բռնէ եւ ցուրտ կը զգայ, հակառակ որ զրուին ու ձեռքերը սառտիկ տաք են։ Իր քերմութեան աստիճանը կը բարձրանայ եւ բազկերակին զարկը կը շատնայ։ Ձերմի ամէնէն ճիշտ յայտարար գործիքն է բժշկական քերմաչափը, որ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ Ֆարէնհայթի անունը կրողն է, իսկ միւս երկիրներու մէջ՝ հարիւրամասնեան (centigrade) է, ընդհանրապէս։

Հարիւրամասնեայ բժշկական քերմաչափին վրայ նշանակուած կ'ըլլայ՝ սովորաբար 34½ մինչեւ 42 կամ 44 աստիճան։ Այնպէս մը չինուած է որ երբ մէջի սնդիկը բարձրանայ քերմութեան ազդեցութեան տակ, բարձրացած ակզը կը մնայ ու վար չիջնէր։

Ատոր համար ալ քերմաչափը հիւանդի մը գործածելէ առաջ պէտք է զլսին կողմէն բռնելով գայն, ուժով ցնցել գէպի վար եւ մէջի սնդիկը բերել մինչեւ 35-36 աստիճան։

Մարդու մարմնոյն քերմութեան բնական աստիճանը կը տարուրերի 36 եւ 37,2ի միջեւ։ Իսկ հիւանդութեան առեւ, կրնայ 40-41 բարձրանայ, կամ 35ի իջնալ։

Կ Ձերմութեան աստիճանը կ'աւելայ առաւօտուն (ժամը 7ին) երեկոյին (ժամը 5ին)։ Այս գործողութեան համար քերմաչափը կը գրուի կա՛մ բերնին մէջ եւ կամ սրբանէն (յեւոյք, anus) ներս։ Ի հարկին՝ կարելի է գնել նաեւ անութին մէջ եւ կամ ածուկին ծալքին մէջ։ Բայց այս վերջին միջոցները՝ իսկականէն կէս աստիճան պակաս ցոյց կուտան։

ՁԵՐՄԱՁԱՓԸ ԴՆԵԼՈՒՆ ԿԵՐՊԸ. — Բերնին մէջ. Քերմաչափին սնդկոցը (cuvette), այսինքն բարակ ու արծաթագոյն ծայրը, կը գրուի լեզուին տակ, եւ հիւանդին կը յանձնարարուի լա՛ւ մը զոցել բերանը, եւ չընչել քիթէն. սակայն ուշադրութիւն պէտք է ընել որ ակոսաներովը չկտորէ քերմաչափին ազակին։

Սրբանէն ներս. — Ծանր հիւանդներու եւ մանուկներու համար՝ քերմաչափին սնդկոցը վաղիւնով օծելէ ետք կը գրուի սրբանէն ներս, հիւանդը նախապէս պառկեցնելով աջ կողմին վրայ, իսկ ձախ սրունքը ծալելով։ Եթէ մանուկ է, պէտք է որ հիւանդապահը իր ծունկերուն վրայ առնէ գայն եւ փորին վրայ պառկեցնէ նախ, յետոյ՝ մէկ ձեռքով աղուն սրունքները կը բռնէ, իսկ միւս ձեռքով

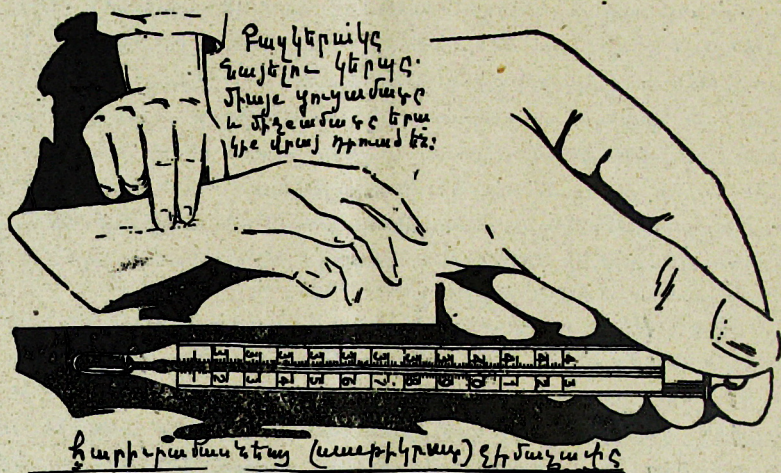
Ջերմաչափը բռնելով ներս կը խօթէ: Հինգ վայրկեան պահելը բաւական է: Յաճախ մէկ վայրկեանն ալ կը բաւէ, մասնաւոր ջերմաչափներու համար: Սրբանին ջերմաստիճանը ամէնէն ճիշտն է:

Անուծին կամ անուլին մէջ դնելու համար, նախապէս տեղւոյն քրտինքը սրբելու է, եւ յետոյ դնելու է ջերմաչափը: Հոս ալ թեւը և կամ սրունքը սեղմելու է ջերմաչափին վրայ:

ՁԵՐՄԱՅԱՓԸ ՄԱՔՐԵԼ.— Ջերմաչափը գործածելէ ետք՝ միշտ լուալու և հականեխելու է: Ջերմաչափը կը լուացուի պաղ ջուրով, և յետոյ կը դրուի սիւպլիմէի և կամ անիտ ֆէնիքի լուծաջուրին մէջ, իսկ երբոր հարկ ըլլայ գործածել զայն, հասարակ ջուրով կը լուացուի և կը չորցուի:

Բ.— Բ Ա Ջ Կ Ե Ր Ա Կ

Բազկերակին զարկը ընդհանրապէս կը համեմատի ջերմութեան հետ: Առողջ չափահաս մէկուն բազկերակը վայրկեանի մը մէջ 72

անգամ կը զարնէ ընդհանրապէս: Բայց կան շատ մը առողջ մարդիկ՝ որոնց բազկերակը վայրկեանի մը մէջ 56 և նոյն իսկ 52 անգամ կը զարնէ: Կան նաեւ մարդիկ, նոյնպէս առողջ, որոնց բազկերակը 84 կամ թէ 88 կը զարնէ: Ծերերու բազկերակը դանդաղ կը զարնէ, իսկ մանուկներունը՝ խիստ արագ. այսպէս՝ ծերերունը մէկ վայրկեանի մէջ կը զարնէ 60 անգամ, մինչդեռ մէկ տարեկանէն վար մանուկներունը՝ 120 անգամ: Բազկերակը գտնելու և համրելու համար պէտք է երկու ցուցամատը և միջնամատը զետեղել դաստալիններքինեղբրին վրայ, այնպէս ինչպէս ցոյց կուտայ պատկերը, և թիթիւ մը ճնշել հոն գտնուող երակին վրայ: Ժամացոյցի մը փոքր ստեղծող աչքի առջև ունենալով, կը համրուին սրտի զարկերը, մէկ վայրկեանի մէջ:

Հաւաքեց՝ Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ